

ANALIZA STANJA I POTENCIJAL RAZVOJA TURIZMA U MALOM LOŠINJU

Čepe, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:783006>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Lucija Čepe

**ANALIZA STANJA I POTENCIJAL RAZVOJA TURIZMA U
MALOM LOŠINJU**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2024.

Lucija Čepe

**ANALIZA STANJA I POTENCIJAL RAZVOJA TURIZMA U
MALOM LOŠINJU**

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni studij Ugostiteljstvo

Kolegij: Osnove specifičnih oblika turizma

Mentor: dr.sc. Mateja Petračić, prof. struč. stud.

Matični broj studenta:0248075403

Karlovac, rujan, 2024.

ZAHVALA

Ovaj rad posvećen je voljenom didi Goranu koji je djetinjstvo proveo na ovom prekrasnom otoku te se na posljetku htio tu i preseliti.

Hvala ti dido!

SAŽETAK

U ovom radu prikazuje se i analizira podneblje Grada Mali Lošinj kao turističke destinacije u trogodišnjem razdoblju te se predlažu smjernice daljnjeg razvoja turizma.

Sagledavaju se opće značajke samog grada kao i njegov geografski položaj koji kao takav ima potencijal doprinosa daljnjem rastu i razvoju grada kao poželjne destinacije.

Geografska obilježja se nadovezuju na klimatske značajke koje uveliko pridonose rastu turizma, zbog čistoće zraka s niskim stupnjem aerozagađenja i bez agresivnijih alergena, te čine destinaciju kao takvu turistički poželjnu.

Da bi se mogle predložiti smjernice daljnjeg razvoja turizma u Malom Lošinju, opisuju se i analiziraju njegove faze te se u promatranom trogodišnjem razdoblju analiziraju pokazatelji o popunjenosti smještajnih kapaciteta i najzastupljeniji gosti Malog Lošinja iz pojedinih zemalja.

Razvojne faze turizma Malog Lošinja prate demografske značajke, koje se u ovom radu raščlanjuju od početka 2019. do kraja 2021. godine. U promatranom razdoblju Grad Mali Lošinj, prema vrijednosti indeksa razvijenosti, svrstan je u prvu četvrtinu iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

Uz prethodno spomenuto te uz obilje prirodnih i antropogenih turističkih resursa, mnogobrojnih znamenitosti te solidan javni, gospodarski i civilni sektor, opisanima u ovom radu, predlažu se daljnje smjernice razvoja turističkog potencijala Malog Lošinja, sukladno trendovima turističke potražnje.

Ključne riječi: Indeks razvijenosti, Mali Lošinj, Održivost turizma, Potencijal razvoja turizma, Razvoj destinacije, Turizam

SUMMARY

This paper presents and analyzes the climate of the City of Mali Lošinj as a tourist destination over a three-year period, and proposes guidelines for further tourism development.

The general characteristics of the city itself, as well as its geographical location, are considered, highlighting its potential to contribute to the continued growth and development of the city as a desirable destination.

The geographical features are complemented by climatic characteristics that greatly contribute to the growth of tourism, due to the clean air with low levels of air pollution and the absence of more aggressive allergens, making the destination attractive to tourists.

In order to propose guidelines for further tourism development in Mali Lošinj, its phases are described and analyzed, and during the observed three-year period, indicators of accommodation occupancy and the most represented guests in Mali Lošinj from various countries are examined.

The developmental phases of tourism in Mali Lošinj are accompanied by demographic characteristics, which in this paper are analyzed from the beginning of 2019 to the end of 2021. During the observed period, the City of Mali Lošinj, according to the development index value, was ranked in the first quarter of above-average ranked local self-government units.

In addition to the aforementioned, and considering the abundance of natural and anthropogenic tourist resources, numerous attractions, and a solid public, economic, and civil sector described in this paper, further guidelines for the development of Mali Lošinj's tourism potential are proposed in accordance with tourism demand trends.

Keywords: Development Indeks, Mali Lošinj, Tourism Sustainability, Tourism Development Potential, Destination Development, Tourism

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja podataka	2
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. GRAD MALI LOŠINJ	3
2.1. Opće značajke grada Mali Lošinj i geografski položaj	3
2.2. Klimatske značajke	4
2.3. Demografske značajke	5
2.4. Gospodarske značajke	6
2.4.1. Poslovni subjekti	8
2.5. Osnovna obilježja raspoložive resursne osnove za razvoj turizma	10
2.5.1. Prirodni turistički resursi	11
2.5.2. Antropogeni turistički resursi	13
3. ANALIZA SMJEŠTAJNIH KAPACITETA	19
3.1. Pokazatelji popunjenosti smještajnih kapaciteta	21
4. ANALIZA STANJA	23
4.1. Analiza stanja turističkog prometa u Malom Lošnju	23
4.2. Analiza emitivnih turističkih tržišta	26
4.3. Analiza dionika	29
4.3.1. Javni sektor	29
4.3.2. Gospodarski sektor	35
4.3.3. Civilni sektor	37
4.4. Analiza okruženja	38
5. SWOT ANALIZA	40
6. PERSPEKTIVA RAZVOJA TURIZMA GRADA MALI LOŠINJ	41
7. ZAKLJUČAK	43
POPIS LITERATURA	44
POPIS TABLICA	45
POPIS GRAFIKONA	45
POPIS ILUSTRACIJA	45

1. UVOD

U radu će se razmotriti mogući potencijal daljnjeg razvoja turizma u Malom Lošinj u i pokušati odgovoriti na temeljno pitanje kako optimalno iskoristiti njegov turistički potencijal, a pritom uskladiti razvoj turističke industrije, potrebe posjetitelja i lokalnog stanovništva te nužnu zaštitu okoliša i prirodnih resursa.

Odgovor na to pitanje valja potražiti u okviru odgovornog ponašanja, danas popularnog koncepta održivog razvoja, kao dominantnoj ideji vodilji u promišljanju razvoja društva. Taj je koncept sve više odrednica poželjnog turističkog razvoja Grada Mali Lošinj, koji se u brojnim razvojnim dokumentima na lokalnoj ili na županijskoj razini strateški odredio prema održivom razvoju, odnosno, prema održivom turizmu. To potvrđuje i uvrštenje među 100 najbolje rangiranih održivih destinacija svijeta 2023. godine u konkurenciji 165 destinacija¹.

Grad Mali Lošinj sustavno se pozicionira kao poželjna turistička destinacija u okviru destinacijskog brenda „Lošinj – Otok vitalnosti“, što je identitetsko obilježje cijelog lošinskog otočja, a temelj je iznimna ljepota te očuvanost prirodnog okoliša i kulturnog naslijeđa.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada je ukazati na potencijal daljnjeg razvoja turizma u Malom Lošinj. U radu će se istražiti koji bi bio optimalan oblik razvoja turističke industrije koji bi: pomirio potrebe posjetitelja i lokalnog stanovništva; osigurao zaštitu okoliša i prirodnih resursa; doprinio pozitivnim učincima turizma za gospodarstvo, društvo i okoliš.

Cilj ovog rada je predložiti mogućnosti odgovornog korištenja resursa za ostvarivanje profita na dobrobit svih dionika, ali uz očuvanje bioraznolikosti i prirodne baštine Malog Lošinja te očuvanje kulturnog i materijalnog naslijeđa. Pritom će se ukazati na potrebne primjerene odnose s javnošću i oblikovanje okolišno i kulturološki osviještenog „novog“ turista.

¹ Green destinations, <https://www.greendestinations.org/green-destinations-top-100-stories-2023-list-unveiled/>, preuzeto 10. siječnja 2024.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja podataka

Podaci za ovaj rad korišteni su upotrebom interneta koji je bio putokaz do enciklopedijskih izdanja, elektroničkih knjiga te tematskih, specijaliziranih akademskih časopisa i stručnih članaka, kao i službenih dokumenata lokalne i državne razine, vezanih za temu rada.

Za interpretaciju podataka korištena je opisna metoda (deskripcija), a prema obilježju informacija/podataka - i metoda analize i spajanja (sinteza). Također se koristila i metoda usporedbe (komparacije) i sastavljanja specifičnih podataka/dijelova (kompilacija).

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad započinje širim i općenitim prikazom područja za obradu teme, potom se usmjerava prema konkretnom području i istraživanju predmeta rada. Podijeljen je na teorijski i istraživački dio. U teorijskom dijelu, nakon prikaza klimatskih, gospodarskih te demografskih značajki, prikazuje se postojeće stanje turističkih resursa u gradu Mali Lošinj (smještajni kapaciteti, turistički promet, emitivna tržišta, okruženje, dionici javnog, gospodarskog i civilnog sektora) te SWOT analizom ukazuje na snage, slabosti, prilike i prijetnje. U istraživačkom dijelu ukazuje se na strateški koncept razvoja turističkog potencijala Malog Lošinja.

U završnom, zaključnom, dijelu navode se pojedine mogućnosti korištenja turističkog potencijala Malog Lošinja.

2. GRAD MALI LOŠINJ

2.1. Opće značajke grada Mali Lošinj i geografski položaj

Grad Mali Lošinj pozicioniran je u zaljevu Kvarner, u zatvorenoj uvali Augusta dugoj 5,3 kilometra te širokoj do 0.9 kilometra². Pokriva površinu od ukupno 223 km², 6,2 teritorija Primorsko-goranske županije i 0,4 posto Republike Hrvatske. Grad je smješten u luci Mali Lošinj i najveće je priobalno naselje na Otoku. Središte je zapadnog dijela Kvarnera, a obuhvaća južni dio otoka Cresa, od zaljeva Koromačno i Ustrina, te otok Lošinj i skupinu manjih i nenaseljenih otoka. Moru je okrenut sa sjeverozapadne strane. Radi svoje geografske pozicije iznimno je važna luka za nautički turizam jer je smješten između Istre i Dalmacije³.

Površina mora iznosi 2.265 km², a duljina obale iznosi oko 327,2 km. Područje samog grada, kao takvo, sastavljeno je od otoka Lošinja i Cresa, Sjevernog Jadrana te na zapadnoj strani od Kvarnerskog zaljeva u okviru Primorsko-goranske županije. Područje se ističe velikom raznolikošću samog krajolika, bogatom vegetacijom, specifičnom faunom, razvedenom obalom te sredozemnom klimom⁴. Najveći dio prostora grada Mali Lošinj pokrivaju šumske površine koje imaju značajnu zaštitnu, ekološku i gospodarsku funkciju. Pretežito dominiraju šume hrasta crnike s karakterističnim alepskim borom, a na nadmorskoj visini iznad 400 metara dominiraju skupine bijelog graba.

² *Lošinj, Mali. Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. 2024., <https://www.enciklopedija.hr/clanak/losinj-mali>, preuzeto 10. siječnja 2024.

³ Službene internetske stranice Grada, Mali Lošinj, Mali Lošinj kao administrativno središte, <https://www.mali-losinj.hr/o-otoku-losinju/mali-losinj-kao-administrativno-srediste/>, preuzeto 13. siječnja 2024

⁴ Nacrt Izvješća o stanju u prostoru Grada Malog Lošinja za razdoblje od 2019. do 2022. godine, Osnovna prostorna obilježja Grada Malog Lošinja, Geografska obilježja, str. 5., <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2023/07/009-TOCKA-6.-DNEVNOG-REDA-Izvjesce-o-stanju-u-prostoru-GML-za-razdoblje-od-2019.-2022.-godine.pdf>, preuzeto 16. siječnja 2024

2.2. Klimatske značajke

Klima na otoku Lošinju kao i u samom gradu ima karakteristike mediteranskog područja s naglašenim maritimnim karakteristikama. Zbog velike udaljenosti od kopna, kontinentalna klima ne utječe na samu mikroklimu te u prosjeku ima 2 631 sunčani sat godišnje ili 7,2 sunčana sata dnevno. U prosjeku godišnja temperatura iznosi 15,6 °C.

Zimi temperature rijetko kada padaju ispod 0°C zbog tople morske struje koja temperaturu sa oba dvije strane otoka kontinuirano regulira.

Maksimalna temperatura zraka je ljeti u srpnju i iznosi 8,1°C , a minimalna je u prosincu i iznosi 4,2°C.

Sa niskim postotkom oborina i naoblakom, Lošinj spada među najsunčanije dijelove Europe. Zimi topla morska struja zagrijava more čime povećava temperaturu zraka oko samog otoka, tako da je najniža godišnja srednja temperatura u veljači 7,7°C. Ljeti je more hladnije od vrućeg zraka, jer se noću hladi, što omogućava ugodnu prosječnu temperaturu od 24,8°C u najtoplijem mjesecu srpnju.

More oko samog otoka i grada Lošinja poznato je po visokoj kvaliteti zbog svoje prozirnosti i odsutnosti štetnih tvari. Prosječna temperatura mora varira od najniže 11,8 °C u veljači do 23,6 °C u kolovozu. Lošinj nudi mogućnost kupanja duž cijele svoje obale, a brojne plaže dobile su plavu zastavu.

Godišnji prosjek oborina iznosi 928 mm. Mjesec sa najviše oborina je listopad sa 117 mm, a najmanje oborina je u mjesecu srpnju sa 29 mm.

Srednja godišnja vlažnost zraka iznosi 71 posto, s ravnomjernim vrijednostima tijekom cijele godine, od 64 posto u srpnju do 75 posto u siječnju. Najčešći vjetrovi koji su rijetko kada snažni te se obično javljaju u jutarnjim i večernjim satima, uglavnom zimi, su bura i jugo.

Čistoća zraka je iznimno kvalitetna, s niskim stupnjem onečišćenja i bez prisutnosti jačih alergena. U zraku se može pronaći prirodni morski aerosol te mješavina peludi i spora, biljnog pokrivača otoka što je posebno važno za osobe koje su sklonije alergijama.⁵

⁵ Plan ukupnog razvoja Grada Mali Lošinj 2013.-2020., Regionalna razvojna agencija PORIN d.o.o., siječanj 2013.,str. 25, <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2015/03/PUR-Mali-Lo%C5%A1inj-2013.-2020..pdf> ,preuzeto 25. siječnja 2024.

2.3. Demografske značajke

U doba austrijske vlasti u 19. stoljeću, na lošinjskom području započeli su redoviti popisi stanovništva. Zahvaljujući tomu, kretanje broja stanovnika moguće je pratiti od prvog popisa koji je bio 1857. godine.

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine DZS-a, Grad Mali Lošinj je imao ukupno 7 537 stanovnika.

S gustoćom od 33,6 st/km², Grad Mali Lošinj jedno je od rjeđe naseljenih područja u Primorsko-goranskoj Županiji, gdje je prosjek gustoće 73,9 st/km², dok je hrvatski prosjek 68,4 st/km².

Tablica 1: Promjene broja stanovnika na području grada Mali Lošinj od 1991. do 2021. godine

Naselje	1991.	2001.	2011.	2021.
Belej	72	64	55	40
Čunski	136	150	165	198
Ilovik	145	104	85	106
Male Srakane	1	2	2	2
Mali Lošinj	6 556	6 296	6 091	5 561
Nerezine	397	371	353	397
Osor	80	73	60	26
Punta Križa	81	61	63	46
Susak	188	188	151	139
Sveti Jakov	41	37	77	74
Unije	81	90	88	66
Ustrine	34	27	22	21
Vele Srakane	9	8	3	4
Veli Lošinj	994	917	901	857

Izvor: Samostalna obrada autora, Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., DZS Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine, DZS

Prirodni porast stanovništva Grada Mali Lošinj od početka 2019. do kraja 2021. godine ukupno iznosi 104 osobe manje te prema tome možemo zaključiti da je kontinuirano negativan, odnosno prosječno skoro 35 osoba manje godišnje.

2.4. Gospodarske značajke

Prema odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne samouprave prema stupnju razvijenosti, Grad Mali Lošinj svrstava se u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave. Prema indeksu razvijenosti nalazi se u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

Prosječni dohodak po stanovniku Malog Lošinja je 35 107 kuna, a prosječni izvorni prihod po stanovniku je 6 600 kuna. Po prosječnom broju zaposlenih na 1 000 stanovnika (312), Mali Lošinj je unutar "top 10".⁶

Mali Lošinj je grad s relativno visokom stopom zaposlenosti stanovništva. Udjel zaposlenosti po djelatnostima prikazan je u priloženoj tablici.

Tablica 2: Zaposleni u pravnim osobama u gradu Mali Lošinj (prema NKD-u 2007)

Djelatnost	stanje 31.3.2019.	stanje 31.3.2020.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	23	24
Rudarstvo i vađenje	-	-
Prerađivačka industrija	138	139
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	26	27
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	134	122
Građevinarstvo	89	102
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	337	325
Prijevoz i skladištenje	124	147
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	800	713
Informacije i komunikacije	5	5
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	35	30
Poslovanje nekretninama	2	3
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	136	76
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	83	93
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	93	136
Obrazovanje	221	224
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	200	208
Umjetnost, zabava i rekreacija	37	64
Ostale uslužne djelatnosti	21	19
Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca	-	-
Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	-	-
GRAD MALI LOŠINJ UKUPNO:	2 504	2 457

Samostalna obrada autora, Zaposlenost i plaće po gradovima/općinama - statistička izvješća, DZS napomena: DZ je za 2021. godinu objavio samo zbirne podatke po gradovima/općinama, <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2023/07/009-TOCKA-6.-DNEVNOG-REDA-Izvjesce-o-stanju-u-prostoru-GML-za-razdoblje-od-2019.-2022.-godine.pdf>, (28. 01. 2024.)

⁶ Nacrt izvješća o stanju u prostoru grada Malog Lošinja za razdoblje od 2019.-2022. godine, Gospodarske djelatnosti, Socijalno-gospodarska struktura, str. 12,13, <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2023/07/009-TOCKA-6.-DNEVNOG-REDA-Izvjesce-o-stanju-u-prostoru-GML-za-razdoblje-od-2019.-2022.-godine.pdf>, preuzeto 28. siječnja 2024.

Prema podacima prikazanim u Tablici 2, u odnosu na 2019. godinu najveće smanjenje broja zaposlenih 2020. je u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (87) i u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (60). Istodobno, najveći je prirast zaposlenih bio u djelatnosti javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje (43), ali i u djelatnosti umjetnost, zabava i rekreacija (27) te prijevoz i skladištenje (23)

U 2021. godini, na dan 31. ožujka, prema podacima Državnog zavoda za statistiku u gradu Mali Lošinj je u pravnim osobama bilo zaposleno ukupno 2 438 osoba. U usporedbi sa stanjem 31. ožujka 2019., 66 osoba je manje., a u usporedbi s 31.ožujka 2020. to je smanjenje za 19 osoba.

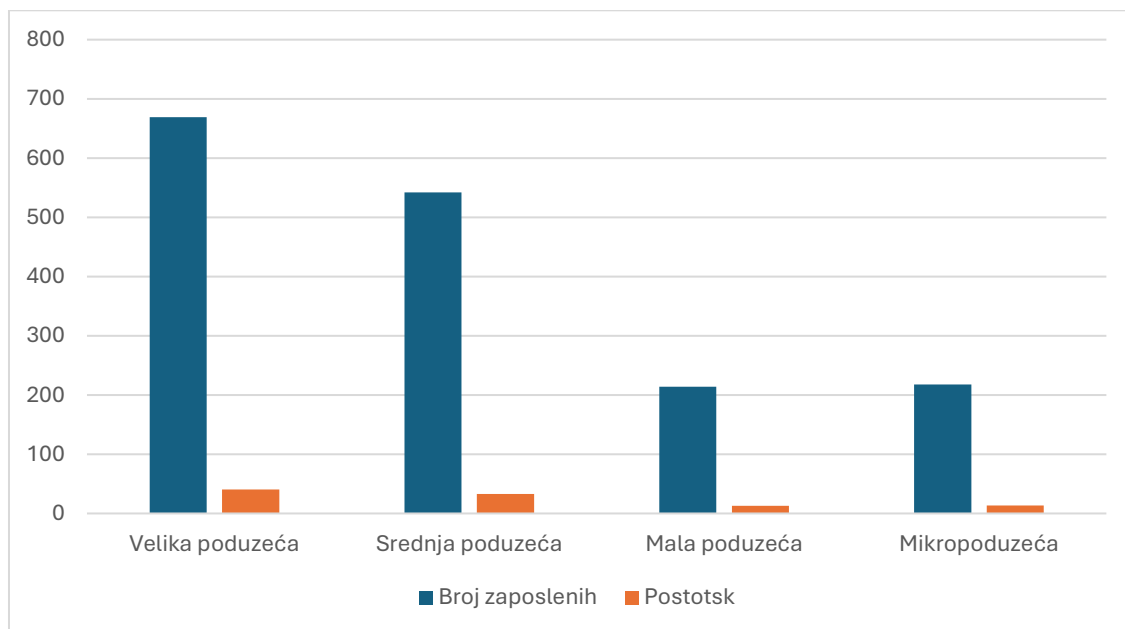
Prema obrazovnoj strukturi, 50 posto je imalo završenu srednju školu, oko 20 posto osnovnu školu, a 8,5 posto je imalo završeno više akademsko obrazovanje.

2.4.1. Poslovni subjekti

U 2019. godini, evidentirano je ukupno 885 poslovnih subjekata. Od toga 21,58 posto, odnosno 191 poslovni subjekt, obavlja djelatnost Trgovina na veliko i malo te popravak motornih vozila. Djelatnosti smještaj, priprema i usluživanje hrane čini 20,45 posto odnosno 181 poslovni subjekt, dok 9,38 posto (83 poslovna subjekta) pripada djelatnosti administrativnih i pomoćnih usluga.

Najviše je bilo zaposlenika u velikim poduzećima. Struktura zaposlenosti u poduzećima prikazana je u priloženom grafikonu.

Grafikon 1: Broj zaposlenika u poslovnim subjektima⁷

Samostalna obrada autora, Nacrt izvješća o stanju u prostoru grada Malog Lošinja za razdoblje od 2019.-2022. godine, <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2023/07/009-TOCKA-6.-DNEVNOG-REDA-Izvjesce-o-stanju-u-prostoru-GML-za-razdoblje-od-2019.-2022.-godine.pdf>, (28.01.2024.)

Na temelju ukupnog prihoda u 2021. godini, dvije vodeće tvrtke su: JADRANKA TURIZAM d.o.o. s prihodom od 349,34 milijuna kuna i 900 zaposlenika, te JADRANKA TRGOVINA d.o.o. koja je ostvarila prihod od 180,93 milijuna kuna.

⁷ Nacrt izvješća o stanju u prostoru grada Malog Lošinja za razdoblje od 2019.-2022. godine, Gospodarske djelatnosti, Zaposlenost, str. 14, 15., <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2023/07/009-TOCKA-6.-DNEVNOG-REDA-Izvjesce-o-stanju-u-prostoru-GML-za-razdoblje-od-2019.-2022.-godine.pdf>, preuzeto 28. siječnja 2024.

Brodogradilište d.o.o., tvrtka registrirana za popravak i održavanje brodova, jedna je od značajnijih tvrtki, a pruža usluge remonta i popravka brodova. Godine 2019. je imalo 83 zaposlenika i ostvarilo prihod od 68,80 milijuna kuna, odnosno dobit od 2,42 milijuna kuna.

U 2021. godini zabilježeno je ukupno 379 obrta, uključujući aktivne, privremeno obustavljene i obrtne jedinice u stanju mirovanja. Od ukupnog broja obrta, 8,97 posto bavi se djelatnošću smještaja, 6,72 posto uključuje biljnu i stočarsku proizvodnju, lovstvo i povezane uslužne djelatnosti, dok 17,09 posto obuhvaća djelatnost ribarstva.

Osim turizma, može se reći da su ostale gospodarske grane, kao tradicionalne djelatnosti stanovništva zapuštene i nekonkurentne, a to su poljoprivreda i stočarstvo i brodogradnja. Od ukupno 2 534,51 ha obradivih poljoprivrednih površina, 515,34 ha je u kategoriji vrijednog obradivog tla, a čak 2 012,91 ha u kategoriji ostalog obradivog tla. Poljoprivredno zemljište predstavlja vrijedan prirodni i gospodarski resurs koji je potrebno očuvati od prenamjene, a istovremeno aktivno koristiti. Stoga su gradske vlasti, u skladu s interesom stanovnika za bavljenje poljoprivredom kao dopunskom ili stalnom djelatnošću, pokrenule Program za poticanje poljoprivrede i uvele povoljne koncesije za državnu zemlju.⁸

Na području Malog Lošinja nalazi se poduzetnička zona Kalvarija sa površinom od 23,11 ha, u kojoj posluju gospodarski subjekti. Zona je u mješovitom vlasništvu, odnosno gradskom i privatnom. Osigurana je vodoopskrbna i elektroenergetska infrastruktura, dok je prometnica samo dijelom izgrađena. U halama i poslovnim prostorima, Zona je u funkciji većim dijelom, odnosno oko 70 posto.⁹

⁸ Institut za turizam, Program razvoja održivog turizma Grada mali Lošinj, Dugoročno održivi gospodarski procesi, Integriranost lokalnog gospodarstva i turizma, 2013. godine, str. 50, <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2015/03/Program-razvoja-odrzivog-turizma.pdf>, preuzeto 24. siječnja 2024.

⁹ Nacrt izvješća o stanju u prostoru grada Malog Lošinja za razdoblje od 2019.-2022. godine, Gospodarske djelatnosti, Zaposlenost, str. 14, 15., <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2023/07/009-TOCKA-6.-DNEVNOG-REDA-Izvjescje-o-stanju-u-prostoru-GML-za-razdoblje-od-2019.-2022.-godine.pdf>, preuzeto 28. siječnja 2024.

2.5. Osnovna obilježja raspoložive resursne osnove za razvoj turizma

Na Lošinju započinje razvoj turizma u vrijeme proglašenja Malog i Velog Lošinja klimatskim lječilišnim mjestima i oporavilištima.

Brojnim znanstvenim istraživanjima dokazana je ljekovitost lošinjskog podneblja. Uz blagu klimu, kvalitetu zraka koji u sebi sadrži morski aerosolom te kvalitetu mora prve kategorije i insolaciju od 2 631 sunčana sati godišnje, uz dostupnost opskrbe čistom pitkom vodom iz Vranskog jezera s otoka Cresa, Lošinjski arhipelag na svjetskom tržištu pozicionirao se kao Otok vitalnosti.

Ponuda zdravstvenih usluga u Malom Lošinju obuhvaća različite programe liječenja za djecu i odrasle. Među značajnijim uslugama nalaze se: plućna rehabilitacija, koja je namijenjena osobama s poteškoćama u disanju; klimaterapija, koja koristi djelovanje klime i mora za ublažavanje kroničnih respiratornih bolesti; aromaterapija, koja primjenjuje ljekovito bilje i pripravke za probleme s dišnim putevima i kožom; te balneoterapija, koja koristi termalne vode i peloide za terapijske svrhe.

Pandemija COVID-19 te nove klimatske promjene, mijenjaju turističke trendove u svijetu koji pogoduju razvoju turizma u lošinjskom podneblju. Prema istraživanju Europske komisije provedenom na reprezentativnom uzorku građana, 27 zemalja Europske unije, od 82 posto građana EU-a koji su spremni promijeniti neke od navika putovanja, njih 41 posto želi putovati u manje posjećena odredišta, 55 posto sklono je konzumirati domaće proizvode na odmoru, a 42 posto putovati izvan turističke sezone. Trećina ispitanika spremna je platiti više za zaštitu prirodnog okoliša njih 35 posto ili za dobrobit lokalne zajednice njih 33 posto.¹⁰

¹⁰ European Commission, Flash Eurobarometer 499: Attitudes of Europeans towards tourism, October 2021, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2283>, 2022., preuzeto 12. veljače 2024

2.5.1. Prirodni turistički resursi

Kao glavni i najveći prirodni resurs ističe se Jadransko more. More oko otoka Lošinja odlikuje se visokom kvalitetom zbog svoje prozirnosti i odsutnosti štetnih tvari. Prosječna temperatura mora varira od 11,8 °C u veljači do 23,6 °C u kolovozu. Lošinj nudi mogućnost kupanja uz cijelu svoju obalu, a brojne plaže na otoku ponosno nose Plavu zastavu.

U okružju bogate vegetacije, na 900 metara udaljenosti od centra Malog Lošinja, nalazi se uvala Čikat u kojoj se nalaze još tri manje uvale. Jedna od njih je pješčana uvala s blagim ulazom u more s prekrasnom dugačkom pješčanom plažom, na koju se nadovezuje dio sa stjenovitim plažama. Tu je nekoliko novouređenih hotela i poznato kampiralište.

Na Čikatu se nalazi i nekoliko vila, a jedne od značajnijih za početak lječilišnog turizma su Villa Adelma koju je 1895. godine izgradio W. Riedel, a 1899. godine otvorena je kao lječilište cara Franje Josipa - Društva za njegu bolesnih bečkih studenata, te Villa Carolina, najljepša i najraskošnija vila na Čikatu.

Nadalje, 1902. godine je započeta izgradnja Kupališta Čikat u uvali Blatina, a 1906. je otvoren Kurhaus Sanatorium dr. Rudolf Hajós. Na Čikatu je 1908., otvoreno vojno lječilište Austrijskog društva Bijelog križa, a 1912. i Hotel Alhambra koji pod istim imenom posluje i danas.¹¹

Osim plaže i uvale Čikat, plaža Veli Žal je također poznata kao prva plaža na Lošinju koja je, zahvaljujući kvaliteti i čistoći mora, dobila Plavu zastavu. Ova šljunčana plaža s laganim ulazom u more idealna je za obitelji s djecom, a tu je i pristup za osobe s ograničenom pokretljivošću. Iznad plaže nalazi se uređeno šetalište s gustim borovim krošnjama, a staza lungomare povezuje dvije najljepše lošinjske uvale: uvalu Čikat i Sunčanu uvalu.

Nedaleko od Sunčane uvale, ispod hotela Vespera i otprilike jedan kilometar od centra Malog Lošinja, smještena je plaža Borik. Ova šljunčana plaža s laganim ulazom u more idealna je za obitelji s djecom. Okrenuta prema zapadu, plaža je cijeli dan izložena sunčevoj svjetlosti, a tu se nalaze i ravne stijene za sunčanje. U daljini, prema zapadu, može se vidjeti pješčani otok Susak.

¹¹ Ljekoviti otok Lošinj, Zdravstveni turizam i prirodni ljekoviti činitelji lošinjskog otočja, Kronologija razvoja lošinjskog zdravstvenog turizma, 2013. godine, <https://www.visitlosinj.hr/EasyEdit/UserFiles/zasto-losinj/zdravlje/ljekoviti-otok-losinj.pdf>, preuzeto 4. ožujka 2024

U blizini Malog Lošinja, u uvali Valdarke nalaze se dvije manje šljunčane plaže. Tu se također nalazi mala ribarska luka okružena borovom šumom. Uvala je poznata po lungomare šetnici koja povezuje Mali i Veli Lošinj. S otvorene pučine pruža se pogled prema otocima Cres, Rab, Pag i Palacol, kao i prema planini Velebit. Uvala je zaklonjena i omiljeno je utočište brojnim nautičarima.

Plaža Kadin nalazi se na ulazu u Mali Lošinj i pretežno je stjenovita, s nekoliko šljunčanih uvalica. Idealna je za sve koji uživaju u otvorenom i iznimno čistom moru.

Plaža Bojčić nalazi se na istočnoj strani otoka Lošinja, a riječ je o šljunčanoj maloj plaži prikladnoj za obitelji s djecom. Okružena je šumom koja je odlična zaštita od sunca. Iznad plaže nalazi se šetnica.

Srebrna uvala prekrivena je šljunkom, a u sredini je stjenoviti dio. U uvali je hotel Kredo i auto-kamp, koji se nalazi uz more, a zatvoren je borovom šumom. Zaklonjenu uvalu okružuje mediteranska vegetacija mirta, tršlja, planika, vrijes, kvrgavi krivi alepski bor te brojni drugi.

Zlatna uvala nekada je bila poplavljena morem pa se naziva i Slatina odnosno slana bara. Zaštićena je od vjetrova, osim onih sjeverozapadnih.

Rt Madona nalazi se nedaleko od zavjetne crkve navještenja Marijina iz 1534. godine. Na tom su rtu žene i majke ispraćale pomorce i dočekivale brodove. Svaki brod, prije nego što bi isplovio, zaustavio bi se na rtu, gdje bi u crkvi Blažene Djevice Marije obitelji pomoraca molile za siguran povratak brodova i posade. To je povijesno svetište lošinjskim pomoraca. Kada i danas prođe broj pokraj rta i zatrubi, stanovnici Malog Lošinja znaju da je kapetan tog broda Lošinjanin.¹²

¹²Otok Lošinj, Agencija ASL, 2009.-2024., <https://www.otok-losinj.hr/experience/beaches-mali/>, Mali Lošinj – plaže koje pozivaju na kupanje, <https://topdestinacije.hr/mali-losinj-plaze-koje-pozivaju-na-kupanje/>, preuzeto 12. ožujka 2024

2.5.2. Antropogeni turistički resursi

Ukratko će se prikazati etnosocijalni, ambijentalni, umjetnički, kulturno-povijesni i manifestacijski turistički resursi Malog Lošinja.

Kao otočko turističko središte, Mali Lošinj nudi raznovrstan i kvalitetan smještaj u hotelima, pansionima, apartmanima i kampovima. U ponudi su i brojni sportsko-rekreacijski sadržaji, uključujući škole jedrenja, ronjenja, surfanja te sportski ribolov. Osim toga, važan dio ponude čine specijaliteti domaće i međunarodne kuhinje, kao i brojne kulturne manifestacije, šetnje, obilasci, brodski izleti i drugi aktivnosti.

Mali Lošinj obiluje mnogobrojnim znamenitostima, koje svjedoče o njegovu bogatom kulturnom naslijeđu. Tu su renesansne zgrade, brojne crkvice, samostani, bazilike, muzeji i antički ostaci.

U strogom centru Malog Lošinja, u palači Kvarner je u svibnju 2016. godine otvoren Muzej Apoksimena. Muzej je jedinstvena arheološko-arhitektonska kulturna institucija osmišljena samo za taj artefakt. 1997. godine turist iz Belgije je u moru na dubini od 45 metara otkrio brončanu antičku skulpturu koja je potom 1999. godine izvađena.

Procjenjuje se da potječe iz 2. ili 1. stoljeća prije Krista te je očuvana skoro u cijelosti.

Na skulpturi su nedostajali samo mali prst lijeve ruke, oči i strugaljka, dok je na stopalu desne noge bio pričvršćen dio izvorne brončane baze. Restauracija skulpture trajala je šest godina, nakon čega je kip Apoksiomena bio izložen u nekoliko najpoznatijih svjetskih muzeja, uključujući Louvre u Parizu, British Museum u Londonu i J. Paul Getty Museum u Los Angelesu, Kalifornija.

Ime Apoksimen potječe od grčke riječi 'apoxyomenos', koja označava atlete koji se čiste od ulja, znoja i pijeska nakon vježbanja ili natjecanja, a prikazan je u trenutku kada koristi strugaljku. Posjetiteljima muzeja na jedinstven način prenosi priču o sportašu savršenih tjelesnih proporcija. Ovo umjetničko djelo fascinira svojom cjelovitošću i ljepotom izvedbe, dok Apoksiomenova vječna ljepota, njegova neobična i misteriozna priča te originalan muzejski postav privlače ljubitelje umjetnosti iz cijelog svijeta.

Fotografija 1: Kip Apoksiomena

Muzej Apoksiomena, <https://www.muzejapoksiomena.hr/hr/about>. (14.03.2024)

Od 2007. godine, sjedište Malološinjskog muzeja nalazi se u Palači Fritzi. Na istom mjestu, u prvoj polovici 19. stoljeća, izgrađena je zgrada prve gradske uprave. Krajem 19. stoljeća, zgrada je temeljito obnovljena i pretvorena u historicističku palaču, prepoznatljivu po nizu četverolisnih prozora na glavnom pročelju.

Lošinjski obrtnici su na prvom katu uredili prostranu i reprezentativnu dvoranu s galerijom, čija ograda je ukrašena izrezbarenim simbolima različitih obrta. Početkom 20. stoljeća u palači je poslovaio Pansion Fritzi, po kojem je palača dobila ime. Nakon Drugog svjetskog rata, u njoj je djelovalo Narodno sveučilište, koje je kasnije preimenovano u Pučko otvoreno učilište Mali Lošinj.

U palači Fritzi izložene su dvije najznačajnije zbirke iz umjetničkih zbirki Malog Lošinja, Zbirka starih majstora Piperata i Zbirka hrvatskih majstora Andra Vida Mihičića. Obje zbirke nose snažan autorski pečat svojih stvaratelja. U Galeriji palače Fritzi organiziraju se likovne izložbe, gostujuće izložbe, muzejske izložbe te drugi kulturni događaji.

Poznata kula iz Mletačkog doba, smještena u Velom Lošinju, kao i arheološka zbirka u gradu Osor, također su u vlasništvu te pripadaju muzeju.

Fotografija 2: Palača Fritzi s prepoznatljivim nizom četverolisnih prozora na glavnom pročelju

Lošinjski muzej, https://www.muzej.losinj.hr/zgrade_muzeja_fritzi, (14.03. 2024.)

Na mjestu kod crkve Annunziata u uvali Čikat, gdje su lošinjske supruge nekada pozdravljale svoje pomorce, postavljena je brončana skulptura visoka 178 cm. Ova skulptura simbolizira tradiciju, ljubav i vjernost, te je posvećena Mariji Stuparić, supruzi kapetana Aldebranda Petrine, koja je mašući pozdravljala svog muža dok je plovio prema horizontu. Nazvana 'Addio, moj ljubljeni!' skulptura je podsjetnik na povezanost s malološinjskom zajednicom.

Fotografija 3: Skulptura „Addio“

Visit Lošinj, <https://www.visitlosinj.hr/hr/addio-skulptura--posveta-zenama-losinjskih-pomoraca-v2.aspx?q=1--1-1-1>, (14.03.2024.)

Miomirisni otočki vrt, rasadnik otočkog ljekovitog bilja u Malom Lošinj, otvoren je 2005. godine i od tada je oaza samoniklih i udomaćenih mirišljavih biljaka. U njemu raste više od 250 vrsta samoniklog mirisnog bilja s lošinjsko i creskog otočja. Posjetitelji, uz pratnju stručnog vodiča, mogu saznati pojedinosti o bogatoj flori otoka, o ljekovitim svojstvima bilja, a mogu i kupiti originalan otočki suvenir.

Više od 100 autohtonih biljnih vrsta upotpunjuje mirisnu vrtanu sliku. Vrtana biljna staništa uokviruju kameni suhozidi, složeni u tradiciji otočkog pučkog graditeljstva.

Iz vrta se pruža prekrasan pogled na najljepše lošinjske uvale pa sve do planine Velebit. Vrt godišnje posjeti četiri tisuće ljudi.

Miomirisni programi obuhvaćaju tjedne ili vikend posjete Lošinj i okolici, uključujući „miomirisne pakete“ poput „omiriši lošinjsko proljeće“, te cjelodnevne, poludnevne ili jednosatne miomirisne događaje i izlete. U sklopu cjelogodišnje gradske manifestacije „miomirisi i okusi Lošinja“, u Vrtu se održavaju različite radionice, kušaonice, izložbe i natjecanja posvećena miomirisnim temama.

Fotografija 4: Miomirisni otočki vrt

Miomirisni otočki vrt, <https://miomirisni-vrt.hr/o-miomirisnom-vrtu/>, (14.03.2024).

Tematski vidikovac Providenca još je jedan podsjetnik na prošlost. Naime, 300 metara dugačka poučna staza nazvana je Apsyrtides, prema grčkom nazivu za cresko lošinjsko otočje, koje se može izravno doživjeti s vidikovca.

28 interpretacijskih ploča s fotografijama i tekstem prikazuju jedinstvena obilježja svakog otoka. U ugostiteljskom objektu na Vidikovcu nalaze se 18 ručno rađenih stolova s klupama, svaki s nazivom jednog od poznatih lošinjskih brodova iz 19. stoljeća, koji su građeni u poznatim brodogradilištima na otoku.

Fotografija 5: Tematski vidikovac Providenca

Tematski vidikovac Providenca, Autor Lucija Čepe, (14.08.2023.)

Aquapark Čikat od 2015. godine nalazi se u istoimenom kampu Čikat te je prepoznatljiv kao prvi aquapark u Hrvatskoj na otoku. Smješten je u središtu borove šume, a prostire se na 6 300 četvorna metra. Čak 2 400 četvorna metra otpada na bazene i vodene sadržaje s morskom vodom.

Aquapark Čikat se sastoji od velikog bazena, rekreacijskog bazena s hidromasažom, rekreacijskog bazena s vodenim atrakcijama, rekreacijskog bazena te dva plitka bazena za djecu koja su povezana toboganom. Valja naglasiti da je u bazenima isključivo morska voda, a cijeli bazenski kompleks prilagođen je osobama s invaliditetom.

U sklopu Aquaparka je teretana, a u blizini je vježbalište na otvorenom sa brojnim spravama. Svi ti sadržaji pružaju mogućnost zabave cijeloj obitelji.

Fotografija 6: Aquapark Čikat

Visit Lošinj, <https://www.visitlostinj.hr/hr/aquapark-cikat.aspx>, (14.03. 2024.)

3. ANALIZA SMJEŠTAJNIH KAPACITETA

Turistima su u Malom Lošinju na raspolaganju više vrsta smještajnih objekata. Značajan broj ležajeva nudi se u turističkim naseljima, apartmanima, pansionima i prenoćistima te u obiteljskom smještaju. Uz te nekomercijalne smještaje u vlasništvu fizičkih osoba, na području Malog Lošinja aktivno posluje osam hotela i dva kampa. Ukratko se opisuje njihova lokacija i kapaciteti.

Osim jedne od najljepših plaža i uvala poput Čikata, oko Malog Lošinja su i Sunčana uvala i Valdark, gdje su izgrađeni luksuzni hoteli ili su preuređene austrougarske vile. Upravo jedan od njih je Boutique Hotel Alhambra, smješten u austrougarskoj vili, a okružen visokim borovima, agavama i palmama te nudi privatnu plažu.

To je najluksuzniji hotel na Lošinju, a nalazi se u neposrednoj blizini mora. Alhambra je dizajnirana kao mediteranska vila s modernističkim, jednostavnim fasadama, savršeno usklađena s okolišem. Projektirao ju je 1912. godine poznati bečki arhitekt Alfred Keller, koji je crpio inspiraciju iz španjolskog graditeljstva. Boutique hotel Alhambra nudi 36 luksuznih soba, 15 apartmana i ukupno 102 ležaja.

Pokraj Alhambre nalazi se vila Augusta, izgrađena oko 1908. godine u naglašeno secesijskom stilu.

Family Hotel Vespera smješten je na izvrsnoj lokaciji u mirnoj Sunčanoj uvali, samo 50 metara od mora i plaže te 20 minuta lagane šetnje od centra Malog Lošinja. Kao član prestižnog udruženja Kinderhotels Europe, hotel nudi 404 sobe s ukupno 1.025 ležaja.

Središte Malog Lošinja krase Hotel Apoksiomen koji se nalazi na rivi Malog Lošinja, okružen starinskim kamenim kućama i uskim ulicama stare jezgre. Iz većine hotelskih soba pruža se prekrasan pogled na luku, Jadransko more i otoke Lošinjskog arhipelaga. Nudi 24 sobe, jedan apartman, s 50 ležajeva.

Hotel Aurora smješten je u gustoj borovoj šumi Sunčane uvale, samo 50 metara od mora i plaže. Nudi 393 sobe sa 784 ležaja. Također i kongresnu dvoranu kapaciteta 400 sjedećih mjesta te manju salu sa 20 sjedećih mjesta.

Tradiciju Čikata iz 19. stoljeća, kao „mjesto koje liječi“ nastavila je Spa Clinic Hotela Bellevue. Hotel nudi 420 ležaja, 185 soba, 21 apartman.

U uvali Čikat još su vile Hortensia (23 ležaja, 10 apartmana) i Diana (20 ležaja, 9 soba).¹³

Osim hotelskog smještaja, u turističkoj ponudi grada Mali Lošinj su dva kampa: Čikat. i Poljana camping village resort.

Kamp Čikat najveći je kamp na otocima Cresu i Lošinju i otvoren je cijele godine. Kategoriziran je sa četiri zvjezdice te raspolaže s 86 mobilnih kućica, 504 uređenih parcela i 533 neparceliranih površina. Udaljen je dva kilometra od centra grada Malog Lošinja. U kampu se može smjestiti do 2 500 gostiju, koji mogu birati između kamp parcela, mobilnih kućica, bungalova i apartmana. Čikat je obiteljski kamp s plažom dugom jedan kilometar i dječjim igralištem. Kamperima se nudi škola surfanja, ronjenja ili jedrenja, iznajmljuju se pedaline ili čamci, ali i masaža iskusnih terapeuta. Uz članstvo u Leading campings grupaciji i priznanje ADAC Superplatz, kamp je 2021. godine dobio priznanje časopisa Caravaning koje ga svrstava među deset najboljih kampova u Hrvatskoj.¹⁴

Poljana camping village resort smjestio se uz šljunčani zaljev na istočnoj strani otoka. Kamp je kategorije četiri zvjezdice, a raspolaže sa 114 mobilnih kućica, 500 uređenih parcela i 100 neparceliranih površina. Manji dio kampa na zapadnoj strani ima parcele raspoređene na uskom pojasu između mora i glavne ceste. Omogućuje kampiranje na uređenim kamp parcelama, u šatorima, mobilnim kamp kućicama i bungalovima.

¹³ Visit Losinj, Hoteli Mali Lošinj., <https://www.visitlosinj.hr/hr/hoteli-v2.aspx>, preuzeto 18. ožujka 2024.

¹³ Camps Cres Losinj, Novim ulaganjima u 2021. podižemo kvalitetu, <https://www.camps-cres-losinj.com/hr/nova-ulaganja-2021-kamp-cikat.aspx>, preuzeto 18. ožujka 2024.

3.1. Pokazatelji popunjenosti smještajnih kapaciteta

U priloženim tablicama prikazani su dolasci i noćenja u smještajnim objektima Malog Lošinja 2019., 2020. i 2021. godine te udjeli gostiju iz pojedinih stranih zemalja i Hrvatske.¹⁵

Tablica 3: Broj noćenja i dolazaka gostiju u smještajne objekte 2019. godine

Vrsta objekta	Broj noćenja	Indeks	Broj dolazaka	Indeks
Kampovi	810.588	97,68	103.559	97,12
Hoteli	478.138	100,35	95.312	100,58
Objekti u domaćinstvu	429.436	97,78	58.178	98,14
Nekomercijalni smještaj	389.663	103,4	20.868	102,89
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste – skupina kampovi)	253.067	102,3	37.877	105,21
Ostalo	2.575	98,24	372	96,88
Ukupno:	2.363.467	99,63	316.166	99,63

*Indeks= usporedba s 2018. godinom

Samostalna obrada autora, Statistika, prikaz dolazaka i noćenja za područje Grada Malog Lošinja po smještajnim kapacitetima i zemljama dolaska za 2019. godinu, <https://www.visitlostinj.hr/hr/statistika.aspx>, (29.02. 2024.)

¹⁵ Statistika, prikaz dolazaka i noćenja za područje Grada Malog Lošinja po smještajnim kapacitetima i zemljama dolaska za 2019. godinu, <https://www.visitlostinj.hr/hr/statistika.aspx>, preuzeto 29. veljače 2024.

Tablica 4: Broj noćenja i dolazaka gostiju u smještajne objekte 2020. godine

Vrsta objekta	Broj noćenja	Indeks	Broj dolazaka	Indeks
Kampovi	421.690	52,02	49.719	48,01
Nekomercijalni smještaj	335.728	86,22	17.322	83,02
Objekti u domaćinstvu	290.999	67,7	36.996	63,55
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste – skupina kampovi)	141.026	56,4	18.681	50,38
Hoteli	121.548	25,512	23.512	24,37
Ukupno:	1.310.991	55,47	146.230	46,25

*Indeks= usporedba s 2019. godinom

Samostalna obrada autora, Statistika, prikaz dolazaka i noćenja za područje Grada Malog Lošinja po smještajnim kapacitetima i zemljama dolaska za 2020. godinu, <https://www.visitlostinj.hr/hr/statistika.aspx>, (29.02. 2024.)

Tablica 5: Broj noćenja i dolazaka gostiju u smještajne objekte 2021. godine

Vrsta objekta	Broj noćenja	Indeks	Broj dolazaka	Indeks
Kampovi	783.797	96,66	97.251	93,86
Objekti u domaćinstvu	397.512	92,54	21.993	89,39
Nekomercijalni smještaj	347.925	89,37	19.679	94,33
Hoteli	274.841	56,82	52.584	54,5
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste – skupina kampovi)	213.294	85,3	29.589	79,8
Ukupno:	2.017.369	85,35	251.096	79,41

*Indeks= usporedba s 2019. godinom

Samostalna obrada autora, Statistika, prikaz dolazaka i noćenja za područje Grada Malog Lošinja po smještajnim kapacitetima i zemljama dolaska za 2021. godinu, <https://www.visitlostinj.hr/hr/statistika.aspx>, (29.02. 2024.)

4. ANALIZA STANJA

4.1. Analiza stanja turističkog prometa u Malom Lošinj

Iz priložene tablice broj 3: Broj noćenja i dolazaka gostiju u smještajne objekte 2019. godine, brojke pokazuju koja je vrsta objekta bila najčešći izbor turista. Prema broju noćenja i dolazaka, najzastupljeniji su bili kampovi, koji su u odnosu na 2018. godinu ostvarili skoro stopostotnu razinu. Slijede hoteli, koji su u dolascima i noćenjima turista premašili rezultate iz 2018. (noćenja – indeks 103,5; dolasci – indeks 100,58). Jednako je bilo i s nekomercijalnim smještajem te ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj. Odnosno, jedino kampovi i ostalo nisu dosegli razinu popunjenosti iz 2018. godine.

Od ukupno 316. 166 dolazaka, na domaće goste otpadalo je 49. 474, a na strane 266. 692 dolaska. Što se tiče broja noćenja, od ukupno 2. 363. 467, na domaće goste otpalo je 344. 417, a na strane 2. 019. 050 noćenja.

Godinu 2020. obilježila su ograničenja putovanja i nadzor nad stanovništvom radi sprječavanja širenja zaraze virusom COVID-19, što je u velikoj mjeri utjecalo na turizam u cijelom svijetu pa tako i u Hrvatskoj u Malom Lošinj. To zorno pokazuju podaci u tablici 4. Smanjen je broj dolazaka i noćenja u svim vrstama objekata, u odnosu na 2019. godinu, a najveći pad pretrpjeli su hoteli. U doba pandemije, gosti su naglašeno koristili objekte koji su im mogli osigurati izoliranost, a to su bili kampovi, kuće za odmor i brojne vile s visokom razinom kvalitete usluge.

Od ukupno 146.230 dolazaka, udjel dolazaka domaćih gostiju bio je 58,55 posto, a 43,96 posto stranih gostiju. Od ukupno 1.310.991 noćenja, 74,43 posto bio je udjel domaćih, a 52,23 posto noćenja stranih gostiju.

Turizam se u 2021. godini polako oporavljao, o čemu svjedoče brojke iz tablice 5. Broj dolazaka i noćenja približio se brojkama iz 2019., a u svim kategorijama smještajnih objekata ostvaren je rast. Ponovno su u velikoj mjeri prevladavali strani gosti. Od ukupno 251.096 dolazaka, 208.601 bilo je dolazaka stranih, a 42.495 domaćih gostiju/turista. Taj odnos u broju noćenja je bio 311.733 prema 1.705.636 u korist stranih gostiju/turista, od ukupno 2.017.369 noćenja.

2021. godine najzastupljenija je dobna skupina gostiju bila od 45-54 godine s udjelom od 17,97 posto, potom ona od 35-44 godine (16,22 posto), slijede još starije dobne skupine (55-

64, 65-120). Indikativno je da je u najmanjem broju bila zastupljena dobna skupina od 18-24 godina (4,74 posto).¹⁶

U promatranom trogodišnjem razdoblju kampovi su bili prvi izbor turista u ponudi smještajnih objekata u Malom Lošinj. Veliki je značaj kamping turizam, kako za turistički razvoj Hrvatske, tako i Malog Lošinja u smislu postizanja željenog turističkog rezultata.

Iako je kamping prvenstveno usmjeren na ljetnu sezonu i povoljne klimatske uvjete, pruža dobre mogućnosti za rast u području prometa i izvan vrhnca sezone. To je omogućeno infrastrukturnim poboljšanjima koja obogaćuju ponudu i sadržaje, čime se privlače različite skupine posjetitelja. Oni traže opuštanje i uživanje, ali i priliku za istraživanje i sudjelovanje u aktivnostima na više destinacija tijekom istog odmora.

Prema analizi rezultata kamping turizma u Hrvatskoj, temeljenoj na podacima Državnog zavoda za statistiku i sustava eVisitor, kao i nalazima tržišnih istraživanja TOMAS Hrvatska 2019., Mali Lošinj je u 2019. godini zabilježio 810.588 noćenja u kampovima. Zbog pandemije COVID-19, broj noćenja je pao na 421.690 u 2020. godini, dok je u 2021. godini ponovno porastao na 783.797 noćenja.

U turističkom prometu 2019. godine, kampovi su pokazivali izraženu sezonalnost s najviše dolazaka i noćenja u mjesecima srpnju i kolovozu. U 2020. godini, sezonalnost je bila još izraženija zbog pandemije, što je rezultiralo smanjenjem prometa u predsezoni i posezoni. U 2021. godini, iako su COVID-19 mjere i dalje utjecale na predsezonu, stanje se počelo vraćati u normalu kako se sezona približavala vrhuncu, a s time i u posezoni. Promet u kampovima se ponovno približio obrascima koji su viđeni 2019. godine.¹⁷

U pandemijskim okolnostima kamping je manje od prosjeka svih vrsta kapaciteta bio pogođen negativnim okolnostima i bio je jedan od nositelja odličnog turističkog rezultata Hrvatske i Malog Lošinja. Kamping turizam je kompatibilan s atributima hrvatskog i lošinjskog, turizma poput „ljepote prirode, mora i obale“, „netaknutosti odredišta“ i brojnih drugih. Kamping turiste obilježava iznimna sklonost prema upoznavanju ljepota hrvatskog mora i prirode, a najčešće su „lojalni“ gosti koji se godinama vraćaju u Hrvatsku (i Mali Lošinj). Skloni su aktivnostima vezanim uz more (plivanje i kupanje), kao i sportskim aktivnostima poput jogginga, mountain bikinga.

¹⁶ Statistika, prikaz dolazaka i noćenja za područje Grada Malog Lošinja po smještajnim kapacitetima i zemljama dolaska za 2019. godinu, <https://www.visitlostinj.hr/hr/statistika.aspx>, preuzeto 29. veljače 2024.

¹⁷ Kamping turizam Hrvatske, izdanje 2022., Hrvatska turistička zajednica, str. 9 i 10, preuzeto 19. ožujka 2024.

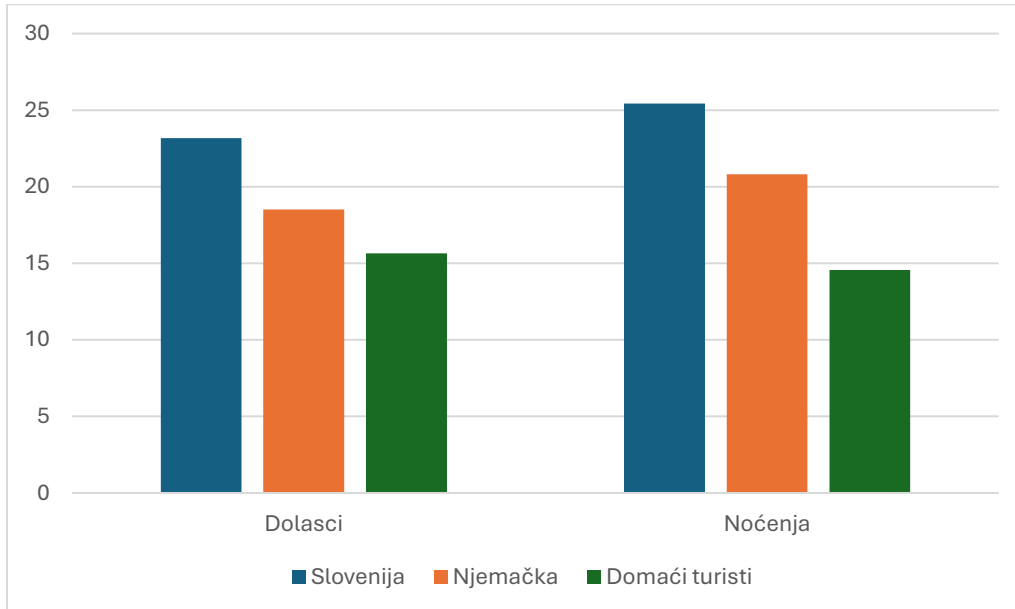
Dnevna potrošnja kampista u Hrvatskoj niža je u usporedbi s prosječnom potrošnjom turista koji koriste druge vrste smještaja.¹⁸

¹⁸ Kamping turizam Hrvatske, izdanje 2022., Hrvatska turistička zajednica, str. 6, preuzeto 19. ožujka 2024.

4.2. Analiza emitivnih turističkih tržišta

Na turističkom tržištu Malog Lošinja u promatranom trogodišnjem razdoblju najzastupljeniji su bili turisti iz Slovenije, Njemačke i Hrvatske.

Grafikon 2: Prikaz dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista u 2019. godini

Samostalna obrada autora, Visit Losinj, Statistika, <https://www.visitlosinj.hr/hr/statistika.aspx>, Godine 2019., 2020., 2021., (15.04.2024.)

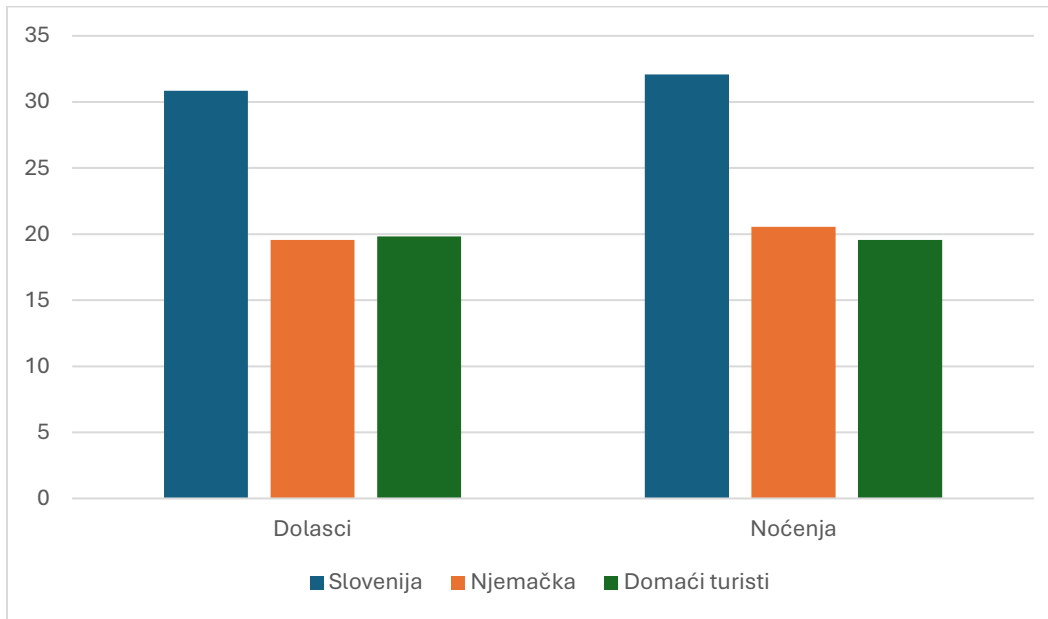
U 2019. godini, broj slovenskih gostiju u dolascima bio je 73.291 (udjel 23,18 posto), a u noćenjima 601.378 (udjel 25,44 posto).

Slijede ih gosti iz Njemačke (dolasci 58.566; noćenja 491.777). Njihov udjel u dolascima bio je 18,52 posto, a u noćenjima 20,81 posto.

Sa 49.474 dolazaka i 344.417 noćenja u 2019. godini na trećem mjestu bili su domaći turisti, s udjelom u dolascima od 15,65 posto i noćenjima od 14,57 posto.

Nadalje s približno jednakim brojem dolazaka (347.606/37.433) slijede turisti iz Italije i Austrije. Daljnji poredak zastupljenosti pripada turistima iz Češke, Nizozemske i Poljske.

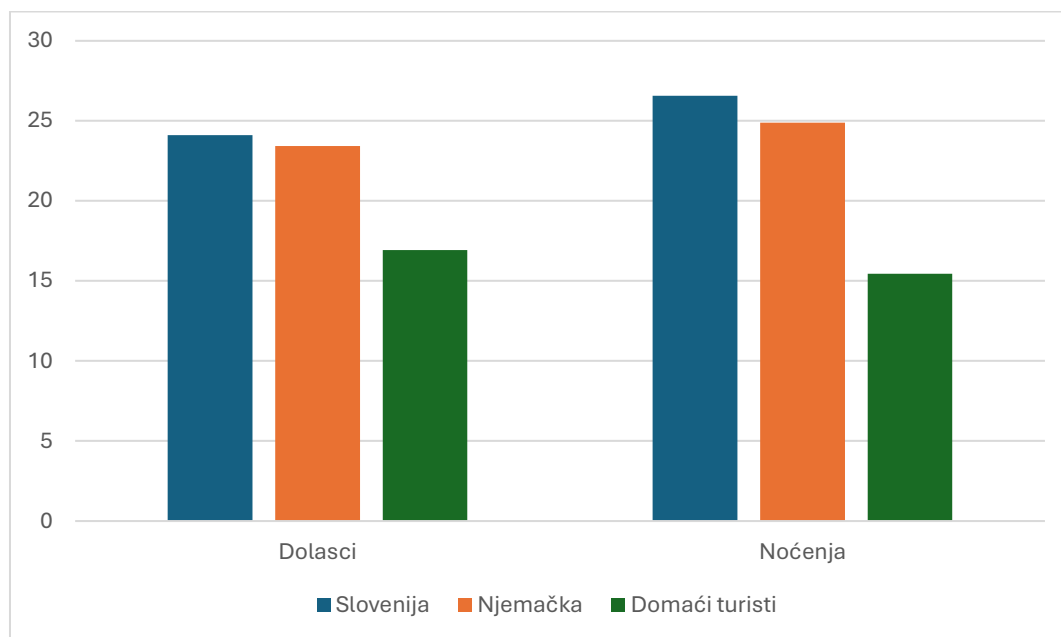
Grafikon 3: Prikaz dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista u 2020. godini

Samostalna obrada autora, Visit Lošinj, Statistika, <https://www.visitlosinj.hr/hr/statistika.aspx>, Godine 2019., 2020., 2021., (15.04. 2024.)

U 2020. godini samo je poredak na vrhu ljestvice zemalja s najbrojnijim turistima u Malom Lošinjju ostao nepromijenjen. Broj gostiju je skoro prepolovljen radi spomenutih ograničenja putovanja. Tako su gosti iz Slovenije ostvarili 45.099 dolazaka i 420.610 noćenja, s udjelima 30,84 posto i 32,08 posto. Gosti iz Njemačke te su godine ostvarili 28.602 dolaska (udjel 19,56 posto) i 269.398 noćenja (udjel 20,55 posto). Turisti iz Hrvatske ostvarili su 28.977 dolazaka i 256.379 noćenja, s udjelima 19,82 posto i 19,56 posto. Iza prva tri mjesta i nadalje su turisti iz Italije, Austrije i Češke. Na sedmom mjestu su gosti iz Poljske, a gosti iz Nizozemski su na 12. mjesto sa 1.043 dolazaka i 4.725 noćenja. Ostale 63 zemlje iz kojih je zabilježen dolazak ili noćenje njihovih državljana u Malom Lošinjju, ostvarile su manje od tisuću dolazaka.

Grafikon 4: Prikaz dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista u 2021. godini

Samostalna obrada autora, Visit Losinj, Statistika, <https://www.visitlosinj.hr/hr/statistika.aspx>, Godine 2019., 2020., 2021., (15. 04.2024.)

U 2021. godini, godini postupnog oporavka turizma, poredak na vrhu ljestvice je i dalje nepromijenjen, a brojke su se približile onima iz 2019.

Turisti iz Slovenije ostvarili su 60.535 dolazaka (udjel 24,11posto) i 535.769 noćenja (udjel 26,56 posto). Njemački turisti ostvarili su 58.805 dolazaka i 501.908 noćenja, s udjelima 23,42 posto i 24,88 posto. Hrvati su ostvarili 42.495 dolazaka i 311.733 noćenja. Udjel dolazaka je bio 16,92 posto, a noćenja 15,45 posto. N slijede turisti iz Italije, Austrije, Češke i Poljske.

Primaran izbor turista u promatranom razdoblju bili su kampovi, a do pandemijske godine vodeća strana kamping tržišta za Hrvatsku su bila Njemačka, Slovenija, Nizozemska i Austrija te su kamping turisti pretežito lojalni gosti.

4.3. Analiza dionika

4.3.1. Javni sektor

O unaprjeđivanju općih uvjeta boravka turista, promociji turističkog proizvoda, područja te razvijanju svijesti o važnosti i gospodarskim, društvenim i drugim učincima turizma, očuvanju i unaprjeđenju svih elemenata turističkog proizvoda, a osobito zaštite okoliša brine Turistička zajednica (TZ) Grada Mali Lošinj. Među zadaćama spomenute turističke zajednice, definiranim u njenom Statutu, izdvajaju se: promoviranje turističke destinacije na razini grada samostalno i udruženim oglašavanjem; upravljanje javnom turističkom infrastrukturom danom na upravljanje od strane Grada; sudjelovanje u stvaranju uvjeta za efikasnu koordinaciju javnog i privatnog sektora; izrada strateških i razvojnih planova turizma na razini grada; izdavanje turističkih promocijskih materijala; poticanje i organiziranje kulturnih, zabavnih, umjetničkih, sportskih i drugih manifestacija koje pridonose obogaćivanju turističke ponude; poticanje, organiziranje i provođenje akcija s ciljem očuvanja turističkog prostora; unaprjeđivanje turističkog okružja i zaštite čovjekova okoliša te prirodne i kulturne baštine.¹⁹ Turistička zajednica Grada Mali Lošinj odgovorna je za oblikovanje i unapređenje identiteta i ugleda turizma u gradu, kao i za planiranje i implementaciju zajedničkih strategija i koncepcija razvoja. Također, nastoji podići kvalitetu cjelokupne turističke ponude Grada Mali Lošinj. U suradnji sa svim članicama na lošinjskom otočju, potiče ih na unapređenje ponude te pomaže u promociji zdravih i prirodnih proizvoda i usluga koje se temelje na otočnim prirodnim ljekovitim čimbenicima. Turistička zajednica igra ključnu ulogu u razvoju grada i svoje prihode prikuplja putem članarina i turističkih pristojbi. Dodatni prihodi dolaze iz natječaja i različitih potpore iz državnog ili gradskog proračuna.

¹⁹ Službene novine, Službeno glasilo Primorsko-goranske županije, Turistička zajednica TZ grada Malog Lošinja, Statut, 4. prosinca 2009. Statut, preuzeto 17. travnja 2024.

Na području grada Mali Lošinj postoji samo jedna javna ustanova predškolskog odgoja - dječji vrtić Cvrčak. Budući da je gradsko područje rasprostranjeno na više manjih mjesta i otoka, postoje četiri područna dječja vrtića. Vrtić se organiziranim predškolskim odgojem bavi od 1962. godine, a pod imenom Cvrčak, ustanova je osnovana i registrirana 1. rujna 1996. godine.

U Cvrčku se provode redoviti programi njege, odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi za djecu rane i predškolske dobi, od navršene godine dana do početka školovanja. Uključuju se redovni jaslički i vrtićki programi, kao i specijalizirani programi, poput onih za djecu talijanske nacionalne manjine, predškolski programi te programi za darovitu djecu.²⁰

Fotografija 7: Dječji vrtić Cvrčak u Malom Lošinj

Dječji vrtić Cvrčak Mali Lošinj, <https://dvc-mali-losinj.hr/>, (17.04. 2024)

U Gradu Mali Lošinj jedna je osnovna škola, Osnovna škola Maria Martinolića. Škola je dobila ime po lošinjskom rodoljubu i borcu, koji je bio iznimno omiljen i cijenjen među lošinjskim narodom. Škola je jedna od najvećih otočnih škola, ima četiri programa cjelodnevne nastave i šest programa glazbene osnovne škole. Od 2006. godine uključena je u program Zdrava prehrana. Školu pohađa u prosjeku blizu 600 učenika o kojima brine 89 zaposlenika Škole.

²⁰Dječji vrtić 'Cvrčak' – Mali Lošinj, <https://dvc-mali-losinj.hr/>, preuzeto 17. travnja 2024.

Uz matičnu, postoje i područne škole: Veli Lošinj, Nerezine, Unije, Ilovik i Susak. Od rujna 2013. godine, svi učenici u područnim školama opremljeni su tabletima, a sve škole visokofrekvencijskom opremom za provođenje nastave.²¹

Fotografija 8: Osnovna škola Maria Martinolića u Malom Lošinj

Osnovna škola Maria Martinolića, <http://os-mmartinolica.skole.hr/>, (17.04. 2024.)

Sedamdesetih godina 20. stoljeća, u Malom Lošinj objedinjene su tri srednje škole i to pomorska, ekonomska i ugostiteljska škola. Od 1990. godine nazvana je po imenu glasovitog dugogodišnjeg profesora lošinjske pomorske škole Ambroza Haračića.

Srednju školu Ambroza Haračića pohađa prosječno 300 učenika u 21 razrednom odjelu i uz 47 zaposlenih profesora. U četverogodišnjem programu obrazovanja je Opća gimnazija, u kojoj su podjednako zastupljeni prirodoslovno-matematički, društveni i jezični sadržaji. Postoje i četverogodišnji strukovni programi za zvanje hotelijersko-turističkog tehničara, pomorskog tehničara te za tehničara za brodstrojarstvo.

Postoje i trogodišnji obrazovni programi za konobare, kuhare i prodavače.

U novoj zgradi nastava je započela 1975. godine, a zdanje je zamišljeno kao komandni most broda. Nautički pristup u oblikovanju svjedoče okrugli prozori, karakteristični oblici ograda,

²¹ Osnovna škola Maria Martinolića, O nama, Povijest, Nastava, <http://os-mmartinolica.skole.hr/>, preuzeto 17. travnja 2024.

volumen čija oblina podsjeća na trup broda. Zgrada je zaštićeni spomenik suvremenog graditeljstva.²²

Fotografija 9: Zgrada srednje škole Ambroza Haračića u Malom Lošinj

Srednja škola Ambroza Haračića, <https://www.ss-aharacica-malilosinj.com.hr/>, (17.04. 2024.)

Pučko otvoreno učilište Mali Lošinj, čiji je osnivač Grad Mali Lošinj, javna je ustanova za cjeloživotno učenje, kulturu i informiranje. Osnovano je 1961. godine kao Narodno sveučilište, u trenutku snažnog gospodarskog razvoja otoka Lošinja, sa zadaćom sustavnog rješavanja problema obrazovanja, usavršavanju znanja odraslih i organiziranja zabavnih i kulturnih događaja.

Sveučilište je 1998. godine promijenilo naziv u Pučko otvoreno učilište. Registrirane djelatnosti Učilišta uključuju osnovnoškolsko obrazovanje odraslih, osnovno umjetničko obrazovanje, srednjoškolsko obrazovanje odraslih, informatičke djelatnosti, organizaciju i promicanje kulturno-umjetničkog, društvenog, literarnog i sportskog stvaralaštva, poduku stranih jezika, organizaciju tečajeva za turističke vodiče, voditelje i pratitelje, tečajeve učenja i sviranja glazbenih instrumenata, kao i tečajeve za stjecanje posebnih znanja i vještina.

Osim sjedišta ustanove u Ulici Vladimira Gortana, Pučko otvoreno učilište ima i izdvojeni objekt u obliku kino dvorane te prostor bivše Glazbene škole, koji se sada koristi za obrazovne i kulturno-društvene aktivnosti, uključujući ljetnu pozornicu. Na taj način, grad Mali Lošinj postaje središte kulturnih zbivanja.²³

²² Brošura Osnovne Škole Ambroza Haračića, svibanj 2016. <https://www.ss-aharacica-malilosinj.com.hr/wp-content/uploads/2016/05/Bro%C5%A1ura-sajam-Rijeka.pdf>, preuzeto 17. travnja 2024.

²³ Pučko otvoreno učilište, O nama, <http://pou-malilosinj.hr/wp/>, preuzeto 18. travnja 2024.

Fotografija 10: Logo Pučko otvorenog učilišta

Pučko otvoreno učilište, <http://pou-malilosinj.hr/wp/>, (18.04.2024.)

Općinski muzej u Malom Lošinju osnovan je 1955. godine, ali je zbog problema s prostorom djelovao samo pet godina. Nakon dugog razdoblja neaktivnosti, muzej je ponovno intenzivnije angažiran na svojoj djelatnosti početkom 1967. godine izložbom Zbirke starih majstora Piperata, povodom Međunarodne godine turizma, te je zbirka otkupljena 1972. godine. Nekoliko godina kasnije, 1978., u okviru tadašnjeg Narodnog sveučilišta (današnjeg Pučkog otvorenog učilišta) pripojena je i Arheološka zbirka Osor te Creski muzej. Uslijedila je donacija Andre Vide i Katarine Mihičić 1988. godine i tada se započelo s prvim stalnim postavom, koji se u malo izmijenjenoj varijanti zadržao do danas. Zbirka Andre Vida Mihičića prvi put je izložena 1993. godine, dok je Zbirka starih majstora Piperata postavljena u palači Fritzi 1998. godine. Nakon restauracije kule u Velom Lošinju iz razdoblja Mletačke uprave, koja je završena 2000. i 2001. godine, otvoren je Muzejsko-galerijski prostor Kula u Velom Lošinju, koji danas također pripada Lošinjskom muzeju.

Godine 2007., odvajanjem od Pučkog otvorenog učilišta, Grad Mali Lošinj osnovao je današnji Lošinjski muzej. Ekspoziti Muzeja smješteni su u Palači Fritzi, u muzejskom prostoru Kula u Velom Lošinju i u Arheološkoj zbirci Osor.

Uz spomenute zbirke stalnog postava, izložene su umjetničke, kulturno-povijesne, arheološke, numizmatičke, etnografske, zbirke maketa, kopija i kalupa te tehničke i arhivske zbirke te zbirka Dantea Lussina, koja obuhvaća fotografsku opremu i snimke Lošinja iz prve polovice 20. stoljeća.

U Muzejskom prostoru Kula u Velom Lošinju, u prizemlju se prikazuje povijest Kule, a izloženi su i predmeti pronađeni u temeljima kule prigodom arheoloških istraživanja. Ovdje je i replika Apoksimena. Prvi kat posvećen je povijesti Velog Lošinja, od prapovijesti do 20. stoljeća, drugi kat povijesti pomorstva Velog Lošinja, a na trećem katu izložene su makete

jedrenjaka, koje predočuju brodogradnju i pomorstvo posljednjih 500 godina na otoku Lošinju.

Uz Gradski muzej, u Malom Lošinju je i Muzej Apoksimena, koji je predstavljen u poglavlju o znamenitostima Malog Lošinja.

Narodna Čitaonica u Malom Lošinju osnovana je davne 1887. godine, a 1899. godine osnovano je Zabavno-čitalačko društvo „Zora“. Godine 1904. se osniva Pučka knjižnica.

U Knjižnici Mali Lošinj, 1 543 učlanjenih korisnika posuđuje godišnje približno 20 tisuća knjiga.

Brojne crkve svjedoče o dugoj povijesti kršćanstva. Iako su neke nažalost samo ruševine, većina ih je očuvana i često nudi spektakularne poglede na okolnu prirodu otoka.

Na rtu uvale Čikat, nalazi se već spomenuta zavjetna crkvice Navještenja Blažene Djevice Marije. U Malom Lošinju je i Crkvice sv. Nikole te Crkva sv. Martina iz 1450. godine smještena na malološinjskom groblju.

4.3.2. Gospodarski sektor

U okviru gospodarskog sektora Malog Lošinja posluju ugostiteljski objekti (37) i trgovačka društva u vlasništvu lokalne samouprave. Komunalna i trgovačkih društava su: Vodoopskrba i odvodnja Cres Lošinj d.o.o., Komunalne usluge Cres Lošinj d.o.o. i Lošinjske usluge d.o.o.

Društvo Vodoopskrba i odvodnja Cres Lošinj d.o.o. iz grada Cresa trgovačko je društvo čije su glavne zadaće i djelatnosti vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda na području otoka Cresa i Lošinja. Prosječna zaposlenost je 42 radnika. Temeljna djelatnost Društva je vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda na području otoka Cresa i Lošinja, te okolnih otoka poput: otoka Suska, Ilovika i Unija. Društvo se bavi tehničkim ispitivanjima i analizom vode, provodi priključke na komunalnu infrastrukturu, vodi projekte izgradnje te infrastrukture i osigurava ispravan rad objekata za opskrbu pitkom vodom i odvodnju otpadnih voda.

Sustav opskrbe vodom na cresko-lošinjskom otočju spada među najrazvijenije sustave na razini Republike Hrvatske. Ukupna duljina mreže ovog sustava prelazi 200 km. Na crpilištu Vransko jezero, smještenom na visini od 220 metara, postoje dvije vodospreme koje omogućuju gravitacijski transport vode do svih naselja povezanih s vodovodnom mrežom.

Sustav vodoopskrbe se širi i na otok Ilovik, gdje je voda dopremljena putem podmorskog cjevovoda iz smjera Malog Lošinja. U posljednjim godinama pojačano se ulaže u obnovu starih vodovodnih sustava, što je rezultiralo smanjenjem gubitaka. Tako su u 2019. godini gubici iznosili 35 posto, što ih je smjestilo u srednju kategoriju gubitaka unutar Primorsko-goranske županije.

Sustav za prikupljanje otpadnih voda na cresko-lošinjskom otočju djelomično ispunjava potrebe trenutnih korisnika i obuhvaća više od 60 km primarnih i sekundarnih cjevovoda, pet uređaja za pročišćavanje te brojne crpne stanice.

Gradovi Cres i Mali Lošinj bilježe visoki postotak priključenosti stanovništva na sustav odvodnje (Cres - 86 posto, Mali Lošinj 72 posto). To je najviši postotak u Primorsko-goranskoj županiji (primjerice, postotak priključenosti stanovništva na području Gorskog kotara iznosi oko 8 posto).²⁴

²⁴ Plan Razvoja Cresko-Lošinjskog otočja do 2027. godine, Infrastrukturni sustavi, Infrastruktura vodno-gospodarskog sustava, str. 31, <https://www.cres.hr/shared/files/content/b5ugvjhtmsy.pdf>, preuzeto 18. travnja 2024.

Komunalne djelatnosti u Gradu Mali Lošinj, uključujući odlaganje komunalnog otpada, održavanje zelenih površina, održavanje čistoće javnih površina, održavanje groblja i pogrebne usluge te ostale prateće usluge u kopnenom prometu, obavlja tvrtka Komunalne usluge Cres Lošinj d.o.o. Tvrtka posluje na otocima Cres i Lošinj, te zapošljava prosječno 120 radnika. Vlasnici društva su gradovi Cres i Mali Lošinj, a djeluje i na okolnim otocima Susku, Unijama i Iloviku.

Svoje usluge pruža stanovnicima na području Grada Cresa, Grada Malog Lošinja te u naseljima Belej, Ćunski, Ilovik, Male Srakane, Nerezine, Osor, Punta Križa, Susak, Sveti Jakov, Unije, Ustrine, Vele Srakane, Veli Lošinj.

Otpad prikupljen na području Grada Mali Lošinj odlaže se na odlagalištu Kalvarija, koje se nalazi blizu turističkog naselja Čikat.

Velika količina komunalnog otpada, proizvedena na području Grada Mali Lošinj, potiče iz turističkih aktivnosti, pri čemu je ta količina značajno viša u odnosu na prosjek Republike Hrvatske, kao i na prosjek Primorsko-goranske županije.²⁵

O gradskim parkiralištima i prometnicama, koje spadaju pod nadležnost lokalne samouprave, brine tvrtka Lošinj usluge d.o.o. iz Malog Lošinja. Temeljna djelatnost je naplata parkirališnih površina na području Grada, ali i održavanje javnih površina i uklanjanje olupina s njih, održavanje zelenih površina i hortikulturno uređenje te pomorski i obalni prijevoz i prijevoz putnika u javnom prijevozu. Održava sustav prometa u mirovanju, kako bi se na području Grada smanjile prometne gužve i ublažio problem parkiranja, osobito tijekom ljetnih mjeseci.

U vlasništvu je samog Grada, te tokom cijele godine zaposli oko 15 radnika prosječno dok se u doba sezone i predsezone nekada ta brojka i udvostruči.²⁶

²⁵ Plan gospodarenja otpadom Grada Mali Lošinj za razdoblje 2017.-2022. godine, str. 17-21. https://dokumenti.azo.hr/Dokumenti/PGO_Grad_Mali_Losinj_2017_2022.pdf, preuzeto 23. travnja 2024.

²⁶ Grad Mali Lošinj, Lošinj usluge d.o.o., O nama <https://losinj-usluge.hr/?p=766>, preuzeto 23. travnja 2024

4.3.3. Civilni sektor

Prema Odluci Grada Mali Lošinj o financiranju programa/projekata/manifestacija od interesa za opće dobro, koje provode organizacije civilnog društva, 2021. godine su se dodijelila financijska sredstva za programska područja sporta, tehničke kulture i razvoja civilnog društva (kultura, socijalna skrb i ostala područja). U području sporta, riječ je o 25 sportskih klubova (nogomet, košarka, vaterpolo, tenis, šah, boćanje, stolni tenis, mali nogomet, kuglanje, atletika, rukomet, kikboxing, streljaštvo, skijanje na vodi) a u području tehničke kulture o dva kluba (Fotoklub, Autoklub). Što se tiče razvoja civilnog društva, Grad Mali Lošinj financira rad 39 udruga različitih sadržaja djelovanja.²⁷

²⁷ Grad Mali Lošinj, Odluka o programima/projektima/manifestacijama od interesa za opće dobro iz proračuna Grada Mali Lošinj u 2021. godini koje provode organizacije civilnog društva, <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2021/01/Rezultati-Javnog-poziva-za-sufinanciranje-organizacija-civilnog-drustva-u-2021.-godini.pdf>, preuzeto 24. travnja 2024. godine

4.4. Analiza okruženja

Grad Mali Lošinj pripada Primorsko-Goranskoj županiji, koja obuhvaća 14 gradova i 22 općine te 510 naselja u sastavu gradova i općina.²⁸

Osim Velog Lošinja te otoka Ilovika i otoka Suska u okruženju Malog Lošinja, koji administrativno pripadaju Gradu Mali Lošinj, jednako je konkurentno i područja Cres u usporediti s onim Malog Lošinja.

Na otoku Cresu, osim grada Cresa, nalaze se brojna druga naselja. Neka od njih smještena su uz obalu, dok se druga nalaze na višim predjelima. Većina naselja potječe iz kamenog doba, čime se očituje bogato povijesno i kulturno naslijeđe koje svjedoči o kontinuiranom životu na otoku.

Na području Cresa, 2019. godine ostvareno je ukupno 1.153.378 noćenja turista, od čega 1.001.236 domaćih i 152.142 strana turista. Turistička godina 2020. bila je vrlo nepredvidljiva na Cresu, kao i drugdje te je do sredine ožujka ostvareno 18 posto više dolazaka i 22 posto više noćenja, a tada su započele mjere vezane uz COVID-19 pa je do svibnja ostvareno samo 9,9 posto prometa iz 2019. godine.

Godine 2021. ostvareno je ukupno 961.805 noćenja, 838.155 domaći, 123.650 strani turisti, te 115.617 dolazaka, 104.436 domaći, 11.181 strani turisti.

U promatranom trogodišnjem razdoblju, prema državama, najzastupljeniji su bili turisti iz Njemačke pa iz Slovenije, Italije, a na četvrtom mjestu su domaći turisti koje slijede turisti iz Austrije. U Cresu su turisti najčešće koristili kampove, ostale objekte u domaćinstvu te hotele i nekomercijalni smještaj²⁹.

U usporedbi s brojem noćenja iz 2019. godine u Malom Lošnju (2.363.467), na području Cresa bilo je za polovicu manje turista. S obzirom na ograničenja u putovanjima, godina 2020. svugdje je podbacila u turističkom prometu.

U 2021. godini, razlika u broju noćenja i dolazaka je vidljiva pa je tako grad Cres ostvario 961.805 noćenja i 115.617 dolazaka stranih i domaćih turista, a grad Mali Lošinj 2.017.369 noćenja i 251.096 dolazaka.

²⁸ Primorsko-goranska županija, gradovi i općine, <https://www.pgz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/>, preuzeto 24. travnja 2024.

²⁹ Izvješće o izvršenju godišnjeg Programa rada i Financijsko izvješće TZG Cresa za 2022. godinu, Cres ožujak 2023., str.3, <https://www.visitcres.hr/Dokumenti/Izvjecje%20C5%A1%C4%87e%20o%20izvr%20C5%A1enju%20programa%20rada%202022.%20TZGC%20compressed.pdf>, preuzeto 24. travnja 2024.

Dok su na malološinjskom području 2019. i 2020. dominirali domaći gosti, a 2021. strani, na području Cresa su u sve tri godine to bili domaći gosti.

S obzirom na države iz kojih je došlo najviše turista, Cres je bio najpoželjnija destinacija za turiste iz Njemačke, a Mali Lošinj za turiste iz Slovenije. Kampovi su na oba promatrana turistička područja bili prvi izbor turista, s tim da su hotelski smještaj turisti koristili više u Malom Lošinju nego na Cresu.

5. SWOT ANALIZA

Analizirajući postojeće stanje turističke industrije u Malom Lošinj i njenih obilježja, definiraju se ključne snage, slabosti, prilike i prijetnje, kao polazište za određivanje mogućeg povećanja turističkog potencijala grada Malog Lošinja.

Tablica 6: Prikaz SWOT analize grada Mali Lošinj

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Visoka razina kvalitete vodoopskrbnih i ostalih komunalnih usluga - Visoka razina sigurnosti i kvalitete života - Tradicija i organiziranost destinacije zdravstvenog turizma - Aktivno i razvijeno civilno društvo 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepovoljna demografska kretanja i starosna struktura stanovništva - Nepovoljna obrazovna struktura stanovništva - Odlazak mlade kvalificirane radne snage - Nedovoljna ekipiranost javnoga zdravstva - Prometna nepovezanost otoka s kopnom i okolnim otocima - Nedovoljno parkirališnog prostora - Nedovoljna prezentacija kulturno-povijesne baštine
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Bogatstvo povijesno-kulturne baštine - Ugodna klima, uz veliki broj sunčanih sati - Visoka razina kvalitete mora i zraka - Raznoliki i bogati prirodni resursi - Autentičnost turističke ponude - Predispozicije za uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja - Rastući značaj zdravlja i zdravstvenog turizma kao ključnog sektora za budući razvoj, zapošljavanje i unapređenje kvalitete života - Privlačenje stranih investitora 	<ul style="list-style-type: none"> - Napuštanje tradicijskih vrijednosti i aktivnosti - Nastavak negativnog utjecaja pandemije COVID-19 na gospodarstvo - Nedostupnost zdravstvenih usluga - Nedostatak stambenih mjesta za mlade obitelji - Nedovoljna prometna mobilnost - Propadanje poljoprivrednih površina - Napuštanje poljoprivredne proizvodnje

Izvor: Samostalna obrada autora

6. PERSPEKTIVA RAZVOJA TURIZMA GRADA MALI LOŠINJ

Turizam je okosnica razvoja Malog Lošinja još od kraja 19. stoljeća. Definirao je pravce razvoja Grada, jer je snažno oblikovao destinaciju te odredio status ostalih gospodarskih grana. Tijekom godina mijenjali su se trendovi turističke potražnje, a to je slučaj osobito u novije vrijeme. Stoga je potrebno oslušivati i pratiti potrebe „novog turista“ i prilagođavati ponudu turističkoj potražnji, vodeći pritom računa o što manjem narušavanju okoliša i komoditeta lokalnog stanovništva.

- **Zdravstveni turizam** i dalje predstavlja značajan potencijal daljnjeg razvoja turizma (sve je veći interes današnjeg čovjeka za zdravim životom). Kao autentičnu „sliku“ Malog Lošinja, taj oblik turizma trebalo bi unaprijediti thalasso/wellness/medicinskim programima, kao proizvodima visokog potencijala. Oni mogu biti glavni motiv dolazaka u Mali Lošinj, ali i biti prateća aktivnost tijekom drugih vrsta boravaka. Sve su zanimljiviji i medicinski programi u rješavanju pretilosti, osobito djece.
- **Ruralni turizam** sve je zanimljiviji suvremenom čovjeku, koji ima potrebu vratiti se prirodi. Riječ je o agroturizmu, ekoturizmu, gastronomskom turizmu, lovnom i ribolovnom turizmu, rekreacijsko-avanturističkom turizmu... Za to je važno stvoriti uvjete, poput uređenih zelenih putova, biciklističkih staza, eko naselja te objekata za takav smještaj, tijekom cijele godine.
- **Kongresni turizam** je nedovoljno zastupljen u Malom Lošnju, a postoje skoro idealni uvjeti tijekom cijele godine (ako se zanemari prometna složenija dostupnost destinacije). Istina, poslovna zajednica fokusirana je pretežito na tradicionalne kongresne centre u Opatiji i Dubrovniku. No, uz razvoj komunikacijskih i prodajnih vještina, moglo bi se zainteresirati nove potencijalne poslovne potrošače.
- **Kulturni i vjerski turizam** - sukladno bogatstvu povijesno-kulturne baštine Grada Mali Lošinj, uz primjerenu edukaciju kadrova i promociju tih sadržaja, kulturni i vjerski turizam također mogu biti glavni i usputni motiv dolazaka turista tijekom cijele godine. (Kip lijepoga i dobro očuvanoga Apoksimena, ako se kvalitetno promidžbeno predstavi, mogao bi postati još ozbiljniji „magnet“ na svjetskoj razini.
- **Sportsko-rekreacijski turizam** sve više postaje jedan od najpotentnijih oblika turističke ponude. To nameće potrebu da se, uz uvjete za postojeće sportsko-rekreacijske sadržaje, osiguraju novi, usklađeni s potražnjom, tijekom cijele godine.

- **Skrbni turizam** za starije i nemoćne osobe, u smislu trajnog boravka te starosne skupine, može biti važan element turističke ponude.

Cilj razvoja diversificiranih oblika turizma u Malom Lošnju je osiguranje brojnih koristi kao što su ekoloških i socioekonomskih. Cilj je umanjiti sezonalnost koja pogađa održivost brojnih poslovnih modela i investicijskih planova, čime se otežava zapošljavanje i smanjuju mogućnosti za stvaranje stalnih radnih mjesta.

7. ZAKLJUČAK

Pri spomenu grada Mali Lošinj, najčešća asocijacija je očuvana priroda, ljekovito podneblje, vedrina ambijenta, sigurnost destinacije, dostupnost i pristupačnost za obitelji.

Posebna mikroklima i zdravstvene pogodnosti Malog Lošinja odavno su i nadaleko poznate. Tu je izvanredna čistoća zraka s niskim stupnjem aerozagađenja i bez agresivnijih alergena, iznimno čisto more, odlične plaže bogata kulturna baština i raznovrsni smještajni kapaciteti. Očuvana kvaliteta prirodnih čimbenika temeljna je pretpostavka daljnjeg turističkog razvoja Malog Lošinja i tržišnog pozicioniranja u globalnim razmjerima.

Pritom treba zadržati mlade koji odlaze i goste koji se vraćaju u mali Lošinj.

Grad Mali Lošinj ima preduvjete za ostvarenje suvremenih trendova, koji su usmjereni očuvanju prirode te potrebama „novog“ turista, koji je ekološki i kulturološki osviješten, koji je aktivan, informiran, izbirljiv i kritičan i koji ne želi biti promatrač nego sudionik.

POPIS LITERATURA

Stručna literatura

1. Čizmić, I., Jurčević, J., Sopta, M., Iseljena Hrvatska, Zagreb: Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar", (2005.).
2. Učkar, M.. Zdravstveni turizam Hrvatske. // urednik Goran Ivanišević. Znanstveni skup Hrvatska - zdravstveni i lječilišni turizam. Knjiga izlaganja na znanstvenom skupu. Veli Lošinj, (2015.). str. 15.-16.
3. Lazić, A., Iveša, N., Vareško, M., Kucelj, M., Plan gospodarenja otpadom Grada Mali Lošinj za razdoblje 2017.-2022. godine. / Aškić, K.. Mali Lošinj: Grad Mali Lošinj, (2017.), str. 17.-18.
4. Službene novine TZGML (2020), Službeno glasilo Primorsko-goranske županije TZGML, Mali Lošinj: Službene novine TZGML, Članak 1, str. 1.-2.
5. Prostorna i sezonalna distribucija kapaciteta/prometa kampova.// Kamping turizam Hrvatske. Izdanje 2022. Mali Lošinj, Hrvatska turistička zajednica, (2022.), str. 6.-10.

Web stranice

- 1.) Green destinations, <https://www.greendestinations.org/> (10.01.2024)
- 2.) Hrvatska enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/> (07.02.2024)
- 3.) Službena internetska stranica Grada, Mali Lošinj, <https://www.mali-losinj.hr/> (28.01.2024)
- 4.) European Commission, <https://europa.eu/> (12.02.2024)
- 5.) Visit Lošinj, <https://www.visitlosinj.hr/> (14.03.2024)
- 6.) Lošinjški muzej, <https://www.muzej.losinj.hr/> (14.03.2024)
- 7.) Miomirisni otočni vrt, <https://miomirisni-vrt.hr/> (14.03.2024)
- 8.) Dječiji vrtić Cvrčak, <https://dvc-mali-losinj.hr/> (17.04.2024)
- 9.) Osnovna škola Maria Martinolića, <http://os-mmartinolica.skole.hr/> (17.04.2024)
- 10.) Srednja škola Ambroza Haračića, <https://www.ss-aharacica-malilosinj.com.hr> (17.04.2024)
- 11.) Pučko otvoreno učilište, <http://pou-malilosinj.hr/> (18.04.2024)
- 12.) Gradska knjižnica i čitaonica Mali Lošinj, <http://knjiznica-losinj.hr/> (18.04.2024)
- 13.) Službena Internet stranica grada Cresa, <https://www.cres.hr/> (18.04.2024)
- 14.) Službena internet stranica Primorsko-goranske županije, <https://www.pgz.hr/> (24.04.2024)

Izvješća

1.) Nacrt Izvješća o stanju u prostoru Grada Malog Lošinja za razdoblje od 2019. do 2022. godine, Mali Lošinj, (2023.)

2.) Izvješće o izvršenju godišnjeg Programa rada i Financijsko izvješće TZG Cresa za 2022. godinu, Cres, (2023.)

POPIS TABLICA

Tablica 1: Promjene broja stanovnika na području grada Mali Lošinj od 1991. do 2021 godine.....	5
Tablica 2: Zaposleni u pravnim osobama u gradu Mali Lošinj (prema NKD-u 2007)	6
Tablica 3: Broj noćenja i dolazaka gostiju u smještajne objekte 2019. godine.....	21
Tablica 4: Broj noćenja i dolazaka gostiju u smještajne objekte 2020. godine.....	22
Tablica 5: Broj noćenja i dolazaka gostiju u smještajne objekte 2021. godine.....	22
Tablica 6: Prikaz SWOT analize grada Mali Lošinj.....	40

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Broj zaposlenika u poslovnim subjektima.....	8
Grafikon 2: Prikaz dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista u 2019. godini	26
Grafikon 3: Prikaz dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista u 2020. godini	27
Grafikon 4: Prikaz dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista u 2021. godini	28

POPIS ILUSTRACIJA

Fotografija 1: Kip Apoksiomena.....	14
Fotografija 2: Palača Fritzi s prepoznatljivim nizom četverolisnih prozora na glavnom pročelju.....	15
Fotografija 3: Skulptura „Addio“.....	15
Fotografija 4: Miomirisni otočki vrt.....	16
Fotografija 5: Tematski vidikovac Providenca.....	17
Fotografija 6: Aquapark Čikat.....	18
Fotografija 7: Dječiji vrtić Cvrčak u Malom Lošinj u	30
Fotografija 8: Osnovna škola Maria Martinolića u Malom Lošinj u	31
Fotografija 9: Zgrada srednje škole Ambroza Haračića u Malom Lošinj u	32
Fotografija 10: Logo Pučko otvorenog učilišta.....	33